

अर्थवर्मन् (अर्थ + व^०) m. N. pr. eines reichen Kaufmanns KATHĀS. 54, 165, 168. fgg.

अर्थवाद 1) 2) 3) Erklärung des Zweckes (insbes. einer Vorschrift, wobei dieselbe wohl auch empfohlen und angepriesen wird) HALĀJ. 1,145. Z. d. d. m. G. IX, XLIX. fg. MÜLLER, SL. 89. 342. MBH. 13,3673. fg. Verz. d. Oxf. H. 264, b, 1. 13. 17. fg. BHĀG. P. 11,28,37. TBR. Comm. 2,401,17. VEDĀNTAS. (Allah.) NO. 113. 120. KULL. zu M. 8,116. अर्थवाद zerfällt in गुणवाद, अनुवाद und भूतार्थवाद; s. u. dem letzten Worte. Die Bed. Lob hat das Wort UTTARAHĀMĀK. 19,12 (26,9).

अर्थविनाश (अर्थ + वि^०) m. Verlust der Habe, — des Vermögens VAKĀH. BRH. S. 3,21. 58,50.

अर्थविशेषणा (अर्थ + वि^०) n. in der Dramatik eine mehrmalige Wiederholung einer Aeußerung in der Form des Tadels SĀH. D. 490. 471.

अर्थव्याक्ति (अर्थ + व्य^०) f. Deutlichkeit —, Vollständigkeit des Ausdrucks SĀH. D. 616. 620. PRATĀPAR. 67, a, 7. 68, a, 8. Verz. d. Oxf. H. 207, a, 28. 214, a, 16.

अर्थव्ययसह (अर्थ - व्यय + सह) adj. verschwenderisch HALĀJ. 3,46.

अर्थशास्त्र Ind. St. 3,280. MBH. 1,646. R. 5,1,82.

अर्थसंचय 2) sg. und pl. Reichthümer KATHĀS. 31,28. 54,87. 119,46.

अर्थसाधक (अर्थ + सा^०) adj. Jmdes Sache betreibend BHĀG. P. 10. 46, 48. स्वार्थ^० 64, 18. 86, 4.

अर्थसाधन (अर्थ + सा^०) n. das zu-Ende-Führen —, das Betreiben —, das Gelingen einer Sache BHĀG. P. 10,49,54. DAÇAK. in BENF. CHR. 183. 24. प्रसिद्धिलोकसिद्धार्थरुक्मिष्ठैर्यसाधनम् SĀH. D. 463. Prasiddhi is the announcement of one, under relation to excellent and noted things or persons BALLANT. Vgl. noch अर्थस्य साधनम् BHĀG. P. 11,23,17.

अर्थसिद्ध (अर्थ + सिद्ध) m. N. Çākjamuni's als Bodhisattva WASILJEV 187.

अर्थसिद्धि (अर्थ + सि^०) f. 1) das Gelingen einer Sache Spr. 4836. VAKĀH. BRH. S. 86,52. 87,2. 88,16. 45. 93,41. — 2) das in's-Reine-Kommen —, das Klarwerden des Sinnes, Titel einer der 4 Abtheilungen in einem Werke des Amarakandra, Verz. d. Oxf. H. 210, b, No. 497. — 3) Bez. einer best. magischen Kraft ebend. 99, a, 10.

अर्थगम, अर्थगमोपाय Verz. d. Oxf. H. 216, a, 5.

अर्थान् vgl. oben u. अर्थ 8).

अर्थात्मन् (अर्थ + आ^०) m. die wahre Bedeutung Spr. 3363.

अर्थात्तर 1) etwas Anderes SĀH. D. 460. अर्थात्तरं न्यम् bedeutet in der Rhetorik eine Erscheinung zu einer anderen in Beziehung setzen und sie dadurch zu erklären suchen, z. B. einen einzelnen Fall durch einen allgemeinen oder umgekehrt einen allgemeinen durch einen einzelnen; einen analogen Fall beibringen. अर्थात्तरन्यास KĀVJĀD. 2,169. SĀH. D. 709. PRATĀPAR. 98, a, 8. KUVĀLAJ. 122, b (147, b). Verz. d. Oxf. H. 208, b, 24. MALLIN. zu KH. 3, 51. — 2) अर्थात्तरं संक्रमिते वाच्ये SĀH. D. 233. 384. Schol. zu AV. PRĀT. 4,102.

अर्थात्तरानेप (अर्थात्तर + आ^०) m. in der Rhetorik eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch zu erkennen giebt, dass man eine ähnliche Erscheinung bei einem andern Dinge beibringt, KĀVJĀD. 2,166.

अर्थोपपत्ति lies das sich-von-selbst-Verstehen. BHĀSHĀP. 142. GAUPAR. zu SĀMKEJAK. 4. SĀH. D. 434. 460. ÇĀMĀ. zu BRH. AR. UP. S. 352. In der Rhetorik eine best. Figur SĀH. D. 737. KUVĀLAJ. 163, b (196, a). PRATĀPAR. 99, a, 1. Verz. d. Oxf. H. 208, b, 11. Beispiel Spr. 3350.

अर्थार्थिन् (अर्थ + अ^०) adj. dem es nur um seine Sache zu thun ist, eigennützig: अर्थार्थी जीवलेको ऽयं न कश्चित्कस्यचित्प्रियः Spr. 3910. अर्थार्थिता das Begehren nach Geld, das Bitten um Geld: नात्यर्थमर्थार्थिता लुब्ध उद्वेगपेज्जानम् 1326.

अर्थालंकार (अर्थ + अ^०) m. in der Rhetorik ein Schmuck der Rede in Betreff des Sinnes (Gegens. शब्दालंकार) Verz. d. Oxf. H. 87, a, 1. 206, b, No. 486. 207, a, 35. 208, b, 1. 210, a, 1.

अर्थोपपत्ति (अर्थ + आ^०) f. in der Rhetorik eine Wiederholung in Betreff des Sinnes, Wiederkehr gleichbedeutender Wörter KĀVJĀD. 2,116. Beispiel: विकसति कदम्बानि स्फुटति कुटजद्रुमाः । उन्मीलति च कन्दल्यो दलति ककुभानि च ॥ 117.

अर्थार्थिक (f. ई) UGĒVAL. zu UṆĀDIS. 2, 4 (angeblich nach gaṇa पर्यादि zu P. 4, 4, 10). = अर्थिन् Etwas bedürfend, brauchend: नार्थिको ऽर्थिनमभ्येत MBH. 1,5619. begehrend nach: कन्यार्थिक Spr. 2188.

अर्थिता 1) करिष्यामि तु ते ऽर्थिताम् MBH. 1,1532. पप्रच्छामने ऽर्थिताम् 4428 (vgl. 4429). 3, 8597 (vgl. 8598). — 2) Bitte, Gesuch Spr. 1332. — Vgl. u. अर्थार्थिन्.

अर्थित्व Bitte, Gesuch: मम तावदुत्पन्नावसरमर्थित्वं श्रूयताम् MĀLAT. 40,4. अरुम् — अर्थित्वाहामुपागतः KATHĀS. 72,165.

अर्थिन् 1) seinen Bedürfnissen oder Wünschen nachgehend, geschäftig, emsig RV. 1,48, 6. 103,2. सूरि 7,1,23. चतुष्पादः 8,27,12. 68,5. 10,26,8. एनेन 127,5. Etwas bedürfend, brauchend: नार्थिको ऽर्थिनमभ्येत MBH. 1,5619. mit instr.: अर्थिनश्च राजानो हिरण्येन भवति PAT. in Ind. St. 5,149. am Ende eines comp.: कन्यार्थिन् MBH. 1,4429. वित्तार्थिन् 3,8598. भर्तृर्हृत्तार्थिना wünschend, besorgt um R. 3,48,15. अधिराव्यार्थिना राज्ञः strebend nach VARĀH. BRH. S. 48,85. 47. — 2) ein Bedürftiger, Armer, Bettler Spr. 2087. 4312. ऽवर्ग DAÇAK. in BENF. CHR. 186,20. ein Flehender, Betender VARĀH. BRH. S. 58,38.

अर्थोत्पाद (अर्थ + उ^०) m. Entstehung eines Sinnes; in der Rhetorik eine künstliche Construction der Wörter, in Folge deren ein anderer Sinn herauskommt, Verz. d. Oxf. H. 211, b, 9. fgg.

अर्थोपलेपक (अर्थ + उ^०) adj. die Sache andeutend, dem Verständniß zu Hülfe kommend; im Drama der allgemeine Name für विष्कम्भ, चूलिका, अङ्कास्य (अङ्कमुख), अङ्कावतार und प्रवेशक DAÇAK. 1, 52. SĀH. D. 308. 302. 303. 307.

अर्थोपलेपणा (अर्थ + उ^०) n. das Andeuten einer Sache SĀH. D. 136, 3. अर्थ्य 1) b) zu हेमार्थ्यः vgl. Spr. 3418. — c) so v. a. interessant: कथा KATHĀS. 34,240.

अर्द्ध caus. 3) BHĀG. P. 10,66,39. 88,20. 11,6,14. मध्यं तव — पयोधरभरार्द्धितम् so v. a. stark mitgenommen Spr. 2101.

— अग्नि caus. dass.: तं दोभ्याम् — जत्रावभ्यर्द्धयत् BHĀG. P. 10,67,24.

— प्र caus. übermässig anstrengen NIB. 6,32. — Vgl. प्रार्द्धक.

अर्दन 1) b) unter den Beiw. Çiva's MBH. 13,1147. कैटभार्दन BHĀG. P. 3,24,18. वृजिनार्दन zu Nichte machend 10,29,38. 88,27. — Vgl. म-